

Jákobův zápas s Bohem

Rožnov, Střítež: 21.6.2015

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Gn 32, 1 – 14a

Text: Gn 32, 23 – 33

A té noci vstal, vzal obě své ženy i obě své služky a jedenáct svých synů a přebrodil se přes Jabok. Vzal je a převedl je přes potok se vším, co měl. Pak zůstal Jákob sám a tu s ním kdosi zápolil, dokud nevzešla jitřenka. Když viděl, že Jákoba nepřemůže, poranil mu při zápolení kyčelní kloub, takže se mu vykloubil. Neznámý řekl: "Pust' mě, vzešla jitřenka." Jákob však odpověděl: "Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš." Otázal se: "Jak se jmenuješ?" Odpověděl: "Jákob." Tu řekl: "Nebudou tě už jmenovat Jákob (to je Úskočný), nýbrž Izrael (to je Zápasí Bůh), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstál." A Jákob ho žádal: "Pověz mi přece své jméno!" Ale on odpověděl: "Proč se ptáš na mé jméno?" A požehnal mu tam. I pojmenoval Jákob to místo Peniel (to je Tvář Boží), neboť řekl: "Viděl jsem Boha tváří v tvář a byl mi zachován život." Slunce mu vzešlo, když minul Peniel, ale v kyčli byl chromý. Synové Izraelovi nejdí až podnes šlachy při kyčelním kloubu, protože Bůh poranil Jákobovi šlachy kyčelního kloubu.

Před týdnem jsme četli příběh o Jákobovi a o jeho útěku od strýce Lámana. Dnes tento příběh pokračuje. Jákobova cesta nyní směřuje k setkání s bratrem Ezauem. Převedeno do obecné roviny: vymanění se z vlivu něčeho, co nás svazovalo, nestačí. Je třeba nastoupit cestu nápravy toho, co jsme pokazili, cestu pokání. Často to znamená, jako v tomto případě, cestu usmíření. A to není cesta lehká.

Všimněte si, že Jákob prožívá na své životní cestě různá zastavení. A vnímá je jako setkání nebo střetnutí s Bohem. Tak např. sen v Bét-elu, v němž slyší Hospodinovo bezpodmínečné: „Nikdy tě neopustím, ale učiním, co jsem ti slíbil.“ To je pro Jákoba tak silným zážitkem, že se po něm také zaváže Bohu slibem, ari jen podmíněným. A teď, při odchodu od Lámana, čteme o dalším Božím zastavení: je tam napsáno, že se „s ním srazili Boží poslové. Jakmile je Jákob spatřil, zvolal: „To je tábor Boží!“ a to místo pojmenoval Machanaim, tj. Tábořiště, tedy v podstatě vojenské ležení. I já jsem mnohokrát zažil, že právě tábor se stal pro mnoho dětí místem setkání s Bohem a děti pak řekly, že ten tábor byl boží! A jsem přesvědčen, že tato zdánlivě náhodná slovní asociace není úplně bez souvislosti.

Ví se, že Machanaim bylo útočiště. Vlastně už v předizraelské době tu byla významná kenaanská svatyně azylového charakteru. Jákob, ještě předtím než uslyší o vojenské výpravě Ezaua s jeho čtyřmi sty muži, nachází azyl uprostřed Božího tábora. A právě toto místo, Machanaim, což je vlastně duál, tedy „Tábory“ ho přivede na myšlenku, že sám utvoří dva tábory a spoléhá, že aspoň z jednoho tábora bude někdo zachráněn. Je vskutku užitečné pořádat tábory.

To vše je přípravou na smíření s bratrem. Ezauovo druhé jméno bylo Edóm, tj. červený, tak jako je v jižních zemích červená hlína. Vlastně v tom jménu zaznívá Adam, tedy z hlíny vytvořený pozemšťan, člověk. Smířit se se svou pozemskou přirozeností, člověčinou, je pro opravdový, pravdivý život nutností. Smířit se s lidmi takovými, jací jsou ale přijmout i sám sebe takového jaký jsem se svou pozemskostí, smířit se s tím, že jsem jen prach a popel – to je v životě nutné udělat a připravit se na to.

Tomuto smíření ovšem předchází těžký zápas. Začíná už přebroděním přes potok Jabok. Přechod Jaboku, podobně jako Jordánu či Rudého moře znamená, že není cesty zpět. V mytologické řeči jde o překročení „propastné tůně“. Dosud byl Jákob, jak se říká „za vodou“. Ale nyní v úzkosti převádí přes potok ty, kdo mu jsou svěřeni a za něž má zodpovědnost a ocitá se na druhém břehu, kde bude muset podstoupit tvrdý zápas o požehnaní. Jakou zvláštní paralelu tu cítíme, když víme, že v evangeliu čteme o tom, že Ježíš odešel s učedníky za potok Cedron, kde byla zahrada; a tam o samotě vedl modlitební zápas o své poslání: „Otče, chceš-li, odejmi ode mne tento kalich, ale ne má nýbrž tvá vůle se staň.“ Tu se mu zjevil anděl z nebe a dodával mu síly. Ježíš v úzkostech zápasil a modlil se ještě usilovněji; jeho pot kanul na zem jako krůpěje krve.“ Kristus také svým zápasem uprostřed noci v zahradě getsemanské vybojoval spasení pro ty, které převedl ze smrti do života. Jákob převádí svoji rodinu, z níž se jednou stane Boží lid. Ježíš přivádí k životu a ke smíření s Bohem každého, kdo mu věří. Všichni věřící pak tvoříme jednu rodinu Božích dětí, Boží lid.

Jákobův zápas uprostřed noci je zahalen určitým tajemstvím. Čteme: „A tu s ním kdosi zápolil, dokud nevzešla jitřenka.“ Není řečeno kdo, ačkoli v hebrejštině tam čteme slovo „iš“, tedy muž. I Jákob je muž. Mohl tedy bojovat se sebou, sám v sobě. Ale vyprávění předpokládá a vyvozuje, že se tu jedná o zápas s Bohem. Ovšem Bůh jako zápasník tu není v roli nepřitele, nýbrž jakéhosi „trenéra“. Božím záměrem není Jákoba vyřadit z boje, ale naopak chce vidět, že Jákoba nepřemůže. Trenér musí být ze své práce zklamaný, dokud sám nad svým svěřencem vítězí. Až jej jeho svěřenec porazí, teprve může být trenér spokojený a může si říci: „Dobře jsem pracoval!“ I Bůh je s námi spokojený teprve tehdy, když vidí, že jsme schopni se s ním

o požehnání poprat, nevzdat se, nerezignovat a nezříkat se vlastní zodpovědnosti rádoby zbožnými slovy: „Však Pán Bůh se postará, on to zařídí!“ Nezařídí! „Nic nemáte, protože neprosíte“ říká novozákonní Jakub. „Proste, a bude vám dáno; hleďte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno“ to jsou Ježíšova slova v kázání na hoře. Jistěže nás takový zápas stojí mnohé úsilí a leckdy si z něj odnášíme i všelijaké ty šrámy a zranění. Zvláště, když člověk pracuje s lidmi, kteří dovedou zranit a ublížit. Ale ten zápas kvůli tomu nesmíme vzdát. Neznámý Jákoba prosí: „Pust’ mě, vzešla jitřenka.“ Je to zkouška. Rezignuje Jákob? Ne. Odpoví: „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“

Bratři a sestry, kolik lidí Pána Boha pustí k vodě, protože poprat se s myšlenkou Boha se jim zdá příliš náročné. Kolik lidí rezignuje na to, že Bůh dává své požehnání, a raději složí ruce v klín s výrazem: „Mouchy snězte si mě.“ Kolik lidí vzdává svou víru předčasně, když Pán Bůh nežehná hned a nekoná laciné zázraky. Kolik lidí nemá se sebou trpělivost a vytrvalost poprat se s životem jaký je. Jákob však v tomto směru nezklamal. Nepustil Boha k vodě, k Jaboku, ačkoliv měl k tomu důvod, protože mu Neznámý vykloubil nohu v kyčli. To by zlomilo nejednoho hrdinu víry. Ale ne tak Jákoba. „Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš.“ A Jákob se dočkal. Neznámý mu nakonec požehnal. Ale Jákobovi přesto zůstal osten v těle v podobě vykloubeného kyčle. Jako apoštolu Pavlovi, kteří říká: „Byl mi dán do těla osten, posel satanův, který mne sráží, abych se nepovyšoval. Kvůli tomu jsem třikrát volal k Pánu, aby mne toho zbavil, ale on mi řekl: "Stačí, když máš mou milost; vždyt' v slabosti se projeví má síla.“ Stačí, když máš mou milost. To je mé požehnání, které ti dávám a o které tak stojíš.

Bratři a sestry, všimněte si, že tady nejde jen o Jákobův zápas s Bohem, ale také o Boží zápas s Jákobem. Jde o boj Hospodinův. Zápasí Jákob a zápasí Bůh. Vlastně tu bojují mezi sebou Jákob a Izrael. Proti „Úskočnému“ „zápasí Bůh“. To jsou významy jmen Jákob a Izrael. A výsledkem zápasu je přeměna Jákoba na Izraele.

Když se Neznámý ptá Jákoba na jeho jméno, není to proto, že by ho neznal, ale chce, aby si Jákob uvědomil, co je zač. Že je „úskočný“ a že všechno dosud řešil úskokem, podvodem, nehrál fair-play a nebyl opravdový, upřímný. To vše musí nyní odložit, chce-li zvítězit sám nad sebou a přijmout novou identitu a požehnání z Božích rukou. Dosud pro něj požehnání znamenalo jen stáda ovcí a koz a početnou rodinu. Teď si však čím dál víc uvědomuje, že život záleží spíše v usmíření, v dobrých vztazích s okolím, a jednou si uvědomí i to, jak by bylo krásné, kdyby i jeho synové nejednali vůči němu úskočně, a neopakovali otcovy chyby.

To však Jákob v této chvíli ještě neví. Ačkoliv by ho to zajímalo. Zajímá jej, jak bude vypadat ono požehnání a kdo je ten, jenž mu ho udělí. Proto se ptá Neznámého na jeho jméno: „Pověz mi přece své jméno!“ Ale on odvětil: „Proč se ptáš na mé jméno?“ A požehnal mu tam. I pro nás zůstává Boží jméno skryté. Jméno je totiž identita. Něco, co daného člověka vystihuje. My nedovedeme ani nemůžeme Pána Boha pojmenovat. Jednak proto, že Bůh není ten, kdo by hned přiběhl na naše zavolání, ale také si nemůžeme Pána Boha prohlédnout, posoudit, charakterizovat a pak říci: Bůh je to a to. Tedy dát mu jméno. Neznámý své jméno neprozradil, ale Jákobovi požehnal. Nemůžeš znát odpověď na všechny otázky, nemůžeš o Bohu znát všechno, nemůžeš ho pojmenovat. Úplně však stačí, když máš jeho milost, jeho požehnání. I přes nějaký ten osten v těle či vykloubenou kyčel.

Modlitba: *Pane náš, Ježíši Kriste, tvoje smrt na kříži nebyla laciná, ale těžce vybojovaná. Posiluj nás, ať i my své zápasy nevzdáváme, ale stojíme o požehnaný život i za cenu nějakých těch ostnů v těle. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Hospodine, vyslyš naše přímluvné modlitby za ty, kteří nám jsou svěřeni. Prosíme za své blízké, za naše rodiny, za své rodiče, partnery a děti. Prosíme za svůj sbor, za svou církev. Prosíme, chraň nás od zlého a ode všeho, co by narušovalo naši jednotu v Kristu. Dej, ať žijeme v lásce a neseme břemena jedni druhých. Dej, ať se nezříkáme zodpovědnosti za svět, v němž žijeme, za prostředí, které obýváme, za vztahy, které udržujeme. Prosíme za ty, kterým docházejí síly, vytrvalost, trpělivost. Prosíme za ty, kteří podstupují nejrůznější těžké zápasy. Modlíme se za ty, kteří bojují s těžkou nemocí, za ty, kteří usilují o pokoj a smíření, prosíme za ty, kteří jsou nedobrovolně na cestách a jdou vstříc nejisté budoucnosti. Dej, aby ve světě vítězily soucit a odpuštění. Amen.*